

Маріупольський державний університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

Київ - 2026

УДК 373.2(06)

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2026 року / за заг. ред. С.І. Макаренко. Київ: МДУ, 2026. 270 с.

Редакційна колегія:

Блашкова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Деснова Ірина, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Коляденко Ніна, докторка медичних наук, доцентка, професорка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Крутій Катерина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Поповська Оксана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Фунтікова Ольга, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Яйленко Вікторія, старша викладачка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 28 квітня 2026 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2026

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2026

Поповська Оксана,
канд. пед. наук, доц., доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Серед дітей із порушеннями психофізичного розвитку найбільш численну групу становлять діти з мовленнєвими порушеннями, кількість яких у сучасних соціально-освітніх умовах має стійку тенденцію до зростання. Така ситуація зумовлена комплексом біологічних, соціальних та психолого-педагогічних чинників, зокрема погіршенням екологічних умов, підвищенням рівня перинатальних ускладнень, недостатньою сформованістю мовленнєвого середовища в сім'ї, а також зростанням кількості дітей із загальними порушеннями розвитку [1].

Мовленнєві розлади негативно впливають на становлення всіх ключових сфер психічного розвитку дитини. Насамперед страждають сенсорна, когнітивна, емоційно-вольова та соціальна сфери. У дітей із мовленнєвими порушеннями часто спостерігається зниження обсягу та стійкості уваги, недостатній розвиток оперативної та довготривалої пам'яті, підвищена емоційна збудливість, труднощі у формуванні довільної поведінки, а також відставання у розвитку загальної та дрібної моторики. Окремо слід підкреслити взаємозв'язок мовлення з моторикою рук, що підтверджує нейропсихологічний принцип взаємозалежності мовленнєвих і рухових функцій.

У зв'язку з цим особливої значущості набуває організація системної діагностичної, корекційної та профілактичної роботи, спрямованої на подолання мовленнєвих порушень у дітей раннього та дошкільного віку. Ефективність логопедичного впливу значною мірою визначається використанням комплексного підходу, який передбачає поєднання різних форм, методів і технологій корекційної роботи з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини.

Сучасна спеціальна педагогіка та психологія активно трансформуються в напрямі впровадження інноваційних освітніх парадигм, зокрема *особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів* [2]. У цьому контексті особливого значення набуває системно-діяльнісний підхід, який розглядає розвиток мовлення як результат активної практичної діяльності дитини. Саме ігрова діяльність у цьому аспекті виступає провідним засобом формування мовленнєвої компетентності.

Ігрова діяльність у логопедичній роботі виконує не лише навчальну, а й терапевтичну функцію. Вона сприяє зниженню емоційної напруги, подоланню страхів мовленнєвого спілкування, формуванню позитивної мотивації до мовленнєвої діяльності. В умовах гри дитина відчуває психологічну безпеку, що є важливою умовою для подолання мовленнєвих бар'єрів.

Науковці підкреслюють, що ігрові технології забезпечують ефективну інтеграцію навчального змісту у природну діяльність дитини. Зокрема, у дослідженнях А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Піроженко та ін. зазначається, що гра є доступним способом пізнання навколишнього світу та формування базових пізнавальних структур, що є критично важливим для дітей дошкільного віку.

У дошкільному віці гра виконує функцію провідного виду діяльності, що визначає основні лінії психічного розвитку дитини. Вона забезпечує природний перехід від наочно-дійового до образного та словесно-логічного мислення. У процесі гри дитина засвоює соціальний досвід, моделює різні життєві ситуації та навчається регулювати власну поведінку відповідно до правил і ролей.

Особливого значення набуває колективний характер більшості ігор, що створює умови для розвитку мовленнєвої активності. Дитина змушена вступати у взаємодію з іншими учасниками, висловлювати свої думки, домовлятися, пояснювати дії, що стимулює розвиток комунікативних умінь і навичок. Саме в цьому контексті гра виступає потужним чинником розвитку мовлення.

Аналіз наукових джерел свідчить, що гра є універсальним засобом розвитку особистості дитини, оскільки забезпечує цілісний вплив на її психічний розвиток. У процесі гри формуються базові психічні функції, зокрема сприймання, увага, пам'ять, мислення та уява [3]. Крім того, ігрова діяльність сприяє становленню соціальних навичок, формуванню комунікативної компетентності та засвоєнню норм соціальної взаємодії.

У логопедичній роботі ігрові технології сприяють формуванню стійкого емоційно-позитивного ставлення до занять, активізують мовленнєву діяльність та стимулюють пізнавальний інтерес. Як зазначає В. Литвин, «ігрова діяльність виступає важливим засобом встановлення контакту між педагогом і дитиною, що є необхідною умовою ефективної корекційної роботи» [4, с. 494].

Ігрові технології в логопедичній роботі розглядаються як «сукупність методів і прийомів організації корекційно-розвиткового процесу, що базуються на використанні гри як провідного виду діяльності дитини дошкільного віку. Їх використання дозволяє поєднати навчальні, корекційні та розвивальні завдання в межах природної для дитини діяльності, що забезпечує високий рівень мотивації, емоційної залученості та пізнавальної активності» [5, с. 121].

Перспективним напрямом є інтеграція ігрових технологій з арт-педагогічними методами, що передбачає використання музики, руху, образотворчої діяльності та театралізації у логопедичній роботі. Такий підхід забезпечує багатовекторний вплив на розвиток дитини та підвищує ефективність корекційного процесу.

У логопедичній практиці застосовуються різноманітні *види ігор*: дидактичні, рухливі, сюжетно-рольові, театралізовані, настільно-друковані, а також ігри з використанням сучасних цифрових технологій. Кожен із зазначених видів ігор виконує специфічні корекційні завдання, спрямовані на розвиток звуковимови, фонематичного слуху, лексики-граматичної будови мовлення та зв'язного

мовлення.

Важливим етапом є розвиток фонематичного сприймання, яке розглядається як базова передумова формування правильної звуковимови. У дошкільному віці фонематичний слух активно розвивається в процесі ігрової та мовленнєвої діяльності. Це дозволяє дитині диференціювати звуки мовлення, розпізнавати їх у словах та використовувати у власному мовленні [6, с. 121].

Особливої уваги потребує використання ігрових технологій у корекції звуковимови у дітей. У цьому випадку ігрові методи дозволяють поєднати розвиток артикуляційної моторики, фонематичного слуху та мовленнєвої пам'яті. Формування правильної звуковимови здійснюється через багаторазове повторення мовленнєвого матеріалу в умовах ігрової діяльності, що забезпечує природність процесу засвоєння.

Окремо слід підкреслити значення розвитку слухової уваги та пам'яті, які є необхідними компонентами мовленнєвої діяльності. Слухова увага забезпечує здатність дитини концентруватися на мовленнєвих сигналах, а слухова пам'ять – утримувати та відтворювати мовленнєвий матеріал. Ігрові технології створюють оптимальні умови для розвитку цих психічних функцій.

Особливе значення має організація сюжетно-рольових ігор, які моделюють реальні життєві ситуації. Вони дозволяють дитині використовувати мовлення у природному контексті, формуючи навички комунікативної взаємодії. При цьому важливо враховувати індивідуальні психофізичні особливості дітей та поступово ускладнювати ігрові завдання [7].

Сучасна логопедична практика активно впроваджує *нейроігри* як інноваційний напрям корекційної роботи. Вони спрямовані на розвиток міжпівкульної взаємодії, координації рухів, моторного планування, просторового орієнтування та когнітивних функцій [8]. Нейроігри також сприяють зниженню психоемоційного напруження та підвищенню працездатності дітей.

Таким чином, ігрові технології виступають ефективним засобом реалізації сучасних освітніх парадигм у логопедичній роботі з дітьми раннього та дошкільного віку. Вони забезпечують цілісний розвиток мовлення, сприяють формуванню комунікативної компетентності, підвищують мотивацію до мовленнєвої діяльності та створюють умови для успішної соціалізації дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кальмикова Л. О. Психологія мовлення дітей дошкільного віку: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011. 304 с.
2. Кравченко О. О. Сучасні підходи до логопедичної роботи в умовах інклюзивної освіти. *Науковий вісник Уманського державного педагогічного університету*. 2021. №2. С. 45–52. URL: <https://udpu.edu.ua> (дата звернення: 14.03.2026).
3. Piaget J. *Play, Dreams and Imitation in Childhood*. London : Routledge, 1999. URL: <https://www.routledge.com> (дата звернення: 14.03.2026).
4. Шостак О. О., Фещук І. О. Ігрова діяльність як засіб корекції дислалії в старших дошкільників. *Інновації та науковий потенціал світу: зб. наук. пр. з матеріалами V Міжнарод. наук. конф., м. Умань, 25 жовтня, 2024 р. Вінниця, 2024. С. 493-495.*

5. Тарасенко І. В. Ігрові технології як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2022. №5. С. 120–124. URL: <https://molodyvcheny.in.ua> (дата звернення: 14.03.2026).
6. Сухар В. В. Корекція звуковимови у дітей дошкільного віку: метод. посіб. Харків: Ранок, 2016. 144 с.
7. Коноваленко В. В., Коноваленко С. В. Ігри в логопедичній роботі з дітьми. Київ: Гном, 2012. 176 с.
8. Галущенко В. І. Застосування інтерактивних технологій у корекційно-виховній роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2017. № 3. С. 83–88.

Саварина Дар'я,
здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»,
Маріупольський державний університет, м. Київ
Науковий керівник:
Крутії Катерина,
д-р. пед. наук, проф., професорка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ТА ЛОГОПЕДИЧНА ПРОБЛЕМА

Проблема фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення набуває особливого значення в умовах нинішнього розвитку дошкільної освіти, оскільки безпосередньо пов'язана з повноцінним становленням комунікації дитини, її пізнавальної активності, готовності до оволодіння грамотою та подальшого шкільного навчання.

У працях українських дослідників фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення тлумачиться як порушення процесів формування звуковимовної системи рідної мови, що зумовлене дефектами сприймання та вимови фонем [2, с. 3]. Таке розуміння дає підстави наголосити, що йдеться не про ізольовану ваду звуковимови, а про системне утруднення, у якому поєднуються недоліки фонетичного й фонематичного рівнів.

Фонетичний рівень виявляється у спотворенні, замінах, змішуванні або нестійкому відтворенні звуків, тоді як фонематичний – у недостатньому розрізненні близьких за звучанням фонем, труднощах слухового контролю, фонематичного аналізу, синтезу та узагальнення. Саме тому фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення слід розглядати як порушення, що охоплює і зовнішнє звукове оформлення мовлення, і внутрішні операції опрацювання мовного матеріалу [3, с. 36].

Структура цього порушення є складною. За даними Ю. Рібцун, у дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення виявляються порушення